
**بررسی اندیشه حکومت اسلامی در آثار
عبدالکریم سروش و محمد تقی مصباح یزدی**

تألیف

دکتر سید محسن احمدی

۱۴۰۱

سرشناسه	: احمدی، سیدمحسن، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی اندیشه حکومت اسلامی در آثار عبدالکریم سروش و محمدتقی مصباح یزدی / تالیف سیدمحسن احمدی.
مشخصات نشر	: تهران: تفکر آینده ساز، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۸۱-۰۰۰-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۵۳-۲۶۲.
موضوع	: سروش، عبدالکریم، ۱۳۲۴- -- دیدگاه درباره اسلام و سیاست
موضوع	: مصباح، محمد تقی، ۱۳۱۳- -- دیدگاه درباره اسلام و سیاست
موضوع	: اسلام و سیاست
موضوع	: Islam and politics
موضوع	: اسلام و دولت
موضوع	: Islam and state
رده بندی کنگره	: ۳/۳۲۰.BP
رده بندی دبیوی	: ۳۳/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۳۹۹۰۳

حقوق مادی و معنوی برای مؤلف و انتشارات محفوظ است و هرگونه کپی برداری پیگرد قانونی دارد

دفتر انتشارات: تهران - انقلاب خیابان زاندمری بلاک ۱۲۷ واحد ۳
۰۲۱-۶۶۹۷۹۴۰۲ ۰۹۱۰۹۱۰۷۴۰۳

📖 عنوان کتاب

بررسی اندیشه حکومت اسلامی در آثار عبدالکریم سروش و محمد تقی مصباح یزدی

که تألیف ..... دکتر سید محسن احمدی
که صفحه آرا ..... تفکر آینده ساز
که طراح جلد ..... تفکر آینده ساز
که ناشر ..... تفکر آینده ساز
که شمارگان ..... ۱۰۰۰ جلد
که نوبت چاپ ..... اول، ۱۴۰۱
که قیمت ..... ۱۳۵ هزار تومان

ISBN: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۸۱-۰۰۰-۸

فهرست

۱۴	پیشگفتار
۱۵	فصل اول
۱۵	مقدمه
۱۷	فصل دوم
۱۷	مبانی، مفاهیم و چارچوب نظری تحقیق
۱۷	اندیشه حکومت اسلامی: مبانی و مفاهیم
۱۷	هرمنوتیک
۱۸	عالمان اسلامی و هرمنوتیک
۱۹	فهم متون دینی
۱۹	تعدد قرائت ها
۲۰	تفسیر
۲۱	تأویل
۲۲	حکومت
۲۳	دولت
۲۵	قدرت
۲۸	مشروعیت
۳۰	ایدئولوژی

۳۳	حق و تکلیف
۳۳	حق
۳۴	تکلیف
۳۴	صورت اول تلازم حق و تکلیف
۳۶	صورت دوم تلازم حق و تکلیف
۳۷	جامعه مدنی
۳۸	آزادی
۴۱	دموکراسی
۴۴	عدالت
۴۵	ولایت
۴۵	چارچوب نظری هرمنوتیک
۴۶	مفهوم هرمنوتیک و تلقی‌هایی مختلف از آن (در حوزه‌ی اندیشه و فلسفه‌ی غرب)
۵۲	هرمنوتیک در حوزه اندیشه تفکر اسلامی (در سطح علوم و مفاهیم)
۵۴	هرمنوتیک در سطح برخی نواندیشان مسلمان
۵۴	دلایل موضوعیت هرمنوتیک در این کتاب
۵۴	دلایل عام
۵۵	دلایل خاص
۵۹	فصل سوم
۵۹	تاریخچه‌ی حکومت اسلامی و مبانی کلی فکری و نظری آن
۵۹	رابطه‌ی دولت اسلامی با قدرت و اقتدار
۶۲	تحول دولت در دنیای اسلام
۶۲	الگوی دولت قرآنی
۶۲	الگوی دولت خلیفگی
۶۳	دولت در عصر خلفای راشدین
۶۷	خلیفگی پادشاهی (دولت در عصر امویان)
۶۷	خلیفگی امپراتوری (دولت در عصر عباسیان)
۶۸	خلیفگی غیر عرب (دولت در عصر عثمانیان)
۶۹	الگوی دولت علی‌البدل یا حاشیه‌ای

۷۰	دولت فاطمیان در مصر
۷۰	دولت زیدیه در یمن
۷۰	دولت صفویه در ایران
۷۱	الگوهای دولت معاصر (مدرن)
۷۳	الگوهای مونیستی (یگانه انگار)
۷۴	نظریات حاکمیت در فقه شیعه
۷۶	نظریه انتصابی بودن حاکم
۷۷	نظریه انتخابی بودن حاکم
۷۹	جایگاه مردم در نظریه ولایت فقیه
۷۹	جایگاه مردم در نظریه انتصاب
۸۰	جایگاه مردم در نظریه انتخاب
۸۰	مردم، عامل تشکیل حکومت
۸۲	الگوهای شبه مونیستی
۸۳	دولت های دو آلیست (دو انگار)
۸۵	دولت های ترکیبی
۸۷	فصل چهارم
۸۷	بررسی تطبیقی کلیات اندیشه های سروش و مصباح یزدی
۸۷	مقدمه
۸۸	کلیات اندیشه های سروش در باب حکومت اسلامی
۸۸	زندگینامه
۸۸	کودکی و نوجوانی
۸۸	پیش از انقلاب
۸۹	پس از پیروزی انقلاب اسلامی
۹۱	محرومیت از تدریس و خروج از ایران
۹۲	انقلاب فرهنگی
۹۲	عضویت در ستاد انقلاب فرهنگی
۹۳	آثار
۹۵	زندگینامه

۹۵	کودکی و نوجوانی
۹۵	دوران مدرسه
۹۶	آغاز طلبگی
۹۷	هجرت به نجف
۹۹	هجرت به قم
۱۰۲	آشنایی با امام خمینی (رحمه الله)
۱۰۲	آشنایی با علامه طباطبایی (رحمه الله)
۱۰۳	آشنایی با آیت الله بهجت (رحمه الله)
۱۰۵	تحصیلات، مطالعات و تحقیقات
۱۰۵	فقه و اصول
۱۰۵	تفسیر
۱۰۶	فلسفه
۱۰۷	اخلاق و عرفان
۱۰۷	علوم جدید
۱۰۸	زبان خارجی
۱۰۸	تدریس
۱۰۹	آثار و مکتوبات
۱۱۱	دین
۱۱۱	مفهوم دین
۱۱۳	مفهوم دین در غرب
۱۱۳	انواع دین
۱۱۴	فهم و معرفت دینی
۱۱۴	معرفت دینی
۱۱۴	تغییر در معرفت دینی
۱۱۵	قرائت های مختلف
۱۱۵	تئوری قبض و بسط
۱۱۶	بررسی ادله ی این تئوری
۱۲۰	صراط های مستقیم
۱۲۱	پلورالیزم دینی

۱۲۱	مفهوم پلورالیزم
۱۲۳	پلورالیزم پذیرفته شده در حکومت اسلامی
۱۲۴	ولایت
۱۲۴	مفهوم ولایت تکوینی و تشریحی
۱۲۴	معنای لغوی ولایت
۱۲۴	ولایت در حکومت دینی
۱۲۵	ولایت فقیه
۱۲۵	ولایت فقیه ولایت تشریحی
۱۲۵	دلیل تشریحی بودن ولایت فقیه
۱۲۶	دلایل عقلی و نقلی در اثبات ولایت فقیه
۱۲۶	دلیل نقلی
۱۲۶	مقبوله عمر بن حنظله درباره ولایت فقیه
۱۲۷	دلیل عقلی
۱۲۸	ولایت فقیه در عصر حضور معصوم و در عصر غیبت
۱۲۸	امتیازات ولایت فقیه
۱۲۹	ولایت فقیه در قانون اساسی
۱۳۰	صفات ولی فقیه
۱۳۰	شرایط ولی فقیه
۱۳۱	راه شناخت ولی فقیه
۱۳۳	ولایت فقیه، نقش مردم در زمان غیبت
۱۳۳	مخالفت با ولایت فقیه
۱۳۴	انتقاد از ولی فقیه
۱۳۴	نظریه ولایت مطلقه فقیه
۱۳۵	ولایت مطلقه فقیه
۱۳۵	مفهوم ولایت مطلقه
۱۳۶	محدوده ی اختیارات ولایت مطلقه فقیه
۱۳۶	حکومت
۱۳۶	مفهوم حکومت
۱۳۶	دلیل شرعی ضرورت حکومت

۱۳۷	ویژگی مجریان حکومت:
۱۳۷	حکومت دینی
۱۳۷	مفهوم حکومت دینی
۱۳۸	رویکرد اسلام به حکومت
۱۳۸	هدف انبیاء از تشکیل حکومت
۱۳۸	انواع حکومت دینی
۱۴۰	مهمترین و اساسی ترین هدف حکومت دینی
۱۴۰	حکومت دینی تمام و کمال
۱۴۰	حکومت اسلامی
۱۴۰	مفهوم حکومت اسلامی
۱۴۱	ضرورت حکومت اسلامی
۱۴۱	ساختار و مدل حکومت اسلامی
۱۴۲	درجه بندی و مدل های حکومت اسلامی
۱۴۳	دولت
۱۴۳	فلسفه ی وجودی دولت
۱۴۵	مفهوم دولت دینی
۱۴۵	رویکرد اسلام به دولت
۱۴۵	وظیفه ی اصلی دولت اسلامی
۱۴۶	وظایف دولت اسلامی و تفاوت آن با سایر دولت ها
۱۴۶	شرایط متصدیان دولت اسلامی
۱۴۷	مشروعیت
۱۴۷	مفهوم مشروعیت
۱۴۸	مشروعیت در حکومت دینی
۱۴۸	منبع مشروعیت حکومتی دینی
۱۴۸	سلب مشروعیت از حکومت دینی
۱۴۹	مشروعیت، مقبولیت و جایگاه مردم در حکومت دینی
۱۴۹	مفهوم مقبولیت
۱۴۹	مقبولیت و رابطه اش با مشروعیت
۱۵۰	نقش مردم در حکومت اسلامی

پیشگفتار

آشنایی با تفکرات اندیشمندان زمینه را برای بسط و شناخت بیشتر اندیشه‌های آنان در سطح جامعه، چه در بین عوام و چه در بین خواص فراهم می‌نماید. در بررسی اندیشه‌های عبدالکریم سروش و محمدتقی مصباح یزدی که در این کتاب به‌طور خاص افکار آن‌ها در رابطه با حکومت اسلامی مورد توجه قرار گرفته است؛ گذشته از ارائه‌ی مختصری از سرگذشت آنان، افکار این دو اندیشمند در رابطه با حکومت اسلامی به‌طور کلی و نیز در رابطه با اختلافات فکری آن دو با استفاده از چارچوب نظری هرمنوتیک بازگو می‌شود و ضمن ورود به جزئیات نظریات و عقاید آن‌ها، مهم‌ترین نکته‌های تفکرشان به‌طور ساده و روشن و درعین حال موثق و سنجیده بیان می‌گردد. اساس کار این کتاب بررسی تطبیقی اندیشه‌های سروش و مصباح یزدی در باب حکومت اسلامی، با تکیه بر نظریه‌ی هرمنوتیک است.